

Een veilig huis, een veilig thuis?

Tekeningen
en brieven van
kinderen en jongeren
uit het Gronings
gaswinningsgebied

Een veilig huis, **een veilig thuis?**

Tekeningen
en brieven van
kinderen en jongeren
uit het Gronings
gaswinningsgebied

In dit boekje staan tekeningen en brieven van kinderen en jongeren die opgroeien in het Gronings gaswinningsgebied. De tekeningen en brieven zijn gemaakt door kinderen en jongeren die meededen aan een onderzoek naar de gevolgen voor kinderen en jongeren van het opgroeien in het Gronings gaswinningsgebied.

In het onderzoek hebben kinderen een tekening van hun huis gemaakt en jongeren een tekening van hun beeld over het opgroeien in het Gronings aardbevingsgebied. Wat ze vertelden is bij de tekening opgeschreven.

Kinderen van zes tot twaalf jaar hebben een brief geschreven over hun wensen. In het gesprek hebben kinderen hun brief voorgelezen en wat ze vertelden is bij de brief weergegeven.

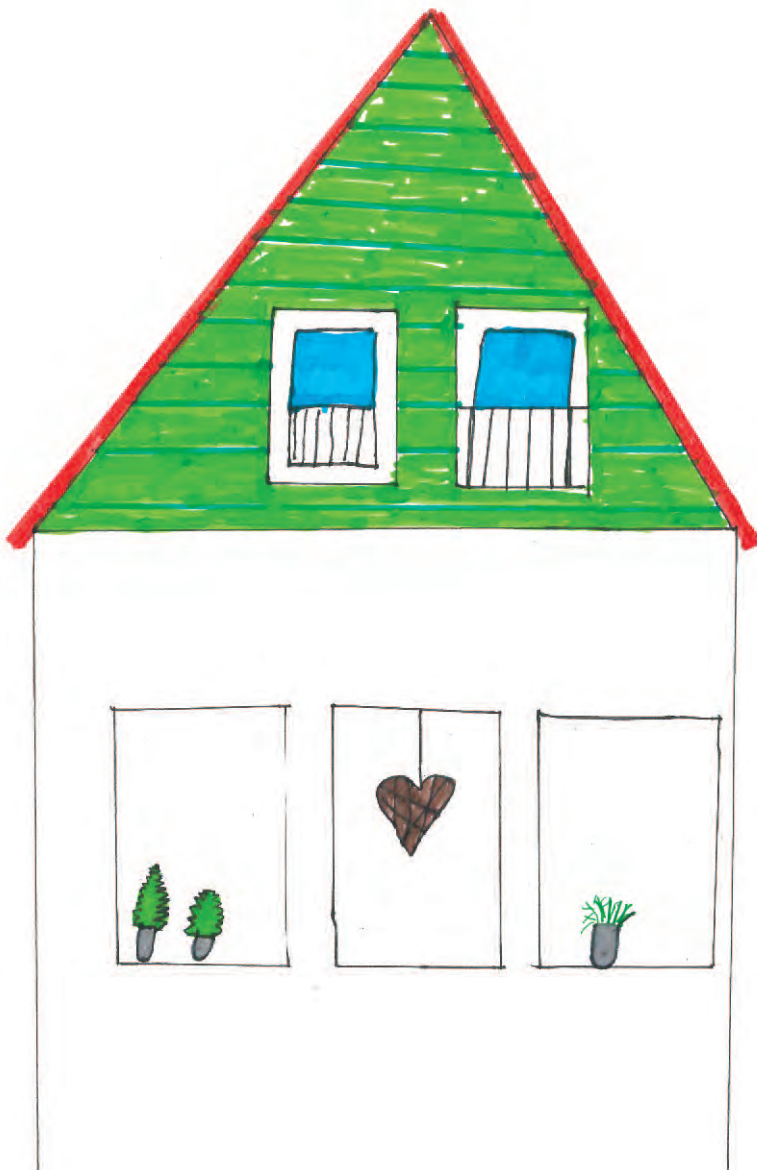
Een ruime selectie van de tekeningen en brieven zijn opgenomen in dit boekje. Ze illustreren de persoonlijke ervaringen van de kinderen en jongeren in het Gronings gaswinningsgebied en geven een beeld van hun belevingswereld en hun behoeften.

In het onderzoek komen de volgende behoeften van kinderen en jongeren naar voren:

- Ze willen opgroeien in een veilig huis zodat ze zich thuis veilig voelen.
- Ze willen dat de gaswinning snel stopt en dat er geen aardbevingen meer komen.
- Ze willen snelle, duidelijke, eerlijke en ruimhartige procedures voor schadeafhandeling en versterking.
- Ze willen dat de zorg voor mensen centraal staat in de aanpak van gaswinningsproblematiek.
- Ze willen informatie over de gaswinningsproblematiek en specifiek over hun eigen huis.
- Ze willen dat er ook aandacht is voor de positieve aspecten in Groningen. Ze zijn trots op hun woongebied en ze willen dat Groningen niet versmald wordt tot de gaswinningsproblematiek.

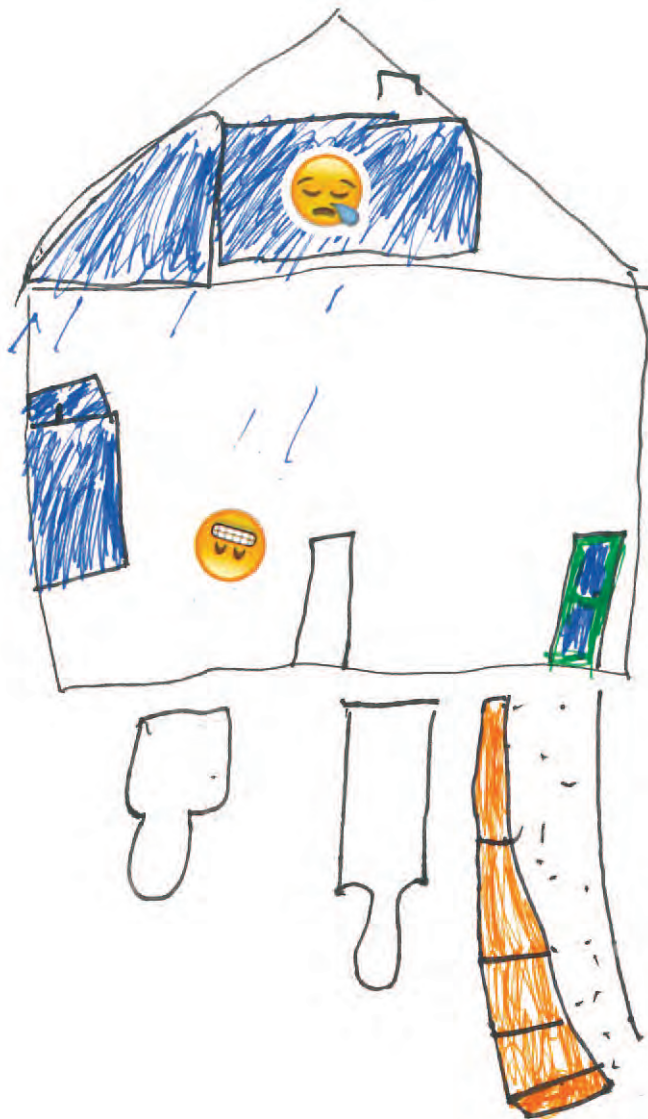
Tekeningen en brieven van **kinderen**

Interviewer 'Wat vind je zo leuk in het huis?'

Kind 'De boerderij. De dieren enzo. Ik weet het eigenlijk niet, ik woon hier nu 10 jaar zeg maar en eigenlijk ben je dan op, opgegroeid dat je hele tijd bij dieren bezig bent.'

(Kind – 10 jaar)

Interviewer 'Wat is dat?' (Blauwe strepen)

Kind 'Scheuren. Aan de zijkant daar zit een scheur die, in ja, een steen, zo'

Interviewer 'Wat vind jij daarvan?'

Kind 'Niet leuk, want als er een aardbeving komt kan ons huis instorten.'

(Kind – 8 jaar)

beste koningen

misschien wilt u misschien een paar dingen met een president regelen???

1 meer lessen over een aardbeving

2 leuke dingen doen met mijn 1ste vraag

3 leuke spelletjes voor kinderen / volwassenen

groete:

'Beste koningin

Wilt u misschien een paar dingen met de president regelen?

Meer lessen over aardbevingen. Leuke dingen doen met mijn 1e vraag.

Leuke spelletjes voor kinderen/volwassenen'

'Kinderen moeten weten hoe het in elkaar zit en daar les over krijgt.

Misschien, leuke dingen dat ze te maken krijgt. Dat je ook leuke een soort..

Een wereldbol gaat knutselen die een beetje gaat trillen dan. Niet alleen maar het negatieve. Dat je gewoon allemaal vragen hebt, misschien zeg je wel ja ik ga dit wel doen, ik ga les geven en dat je dan, allemaal apps hebt waardoor je ook de vragen kunt beantwoorden, of vragen maken op snelheid met allemaal mensen.'

(Kind - 10 jaar)

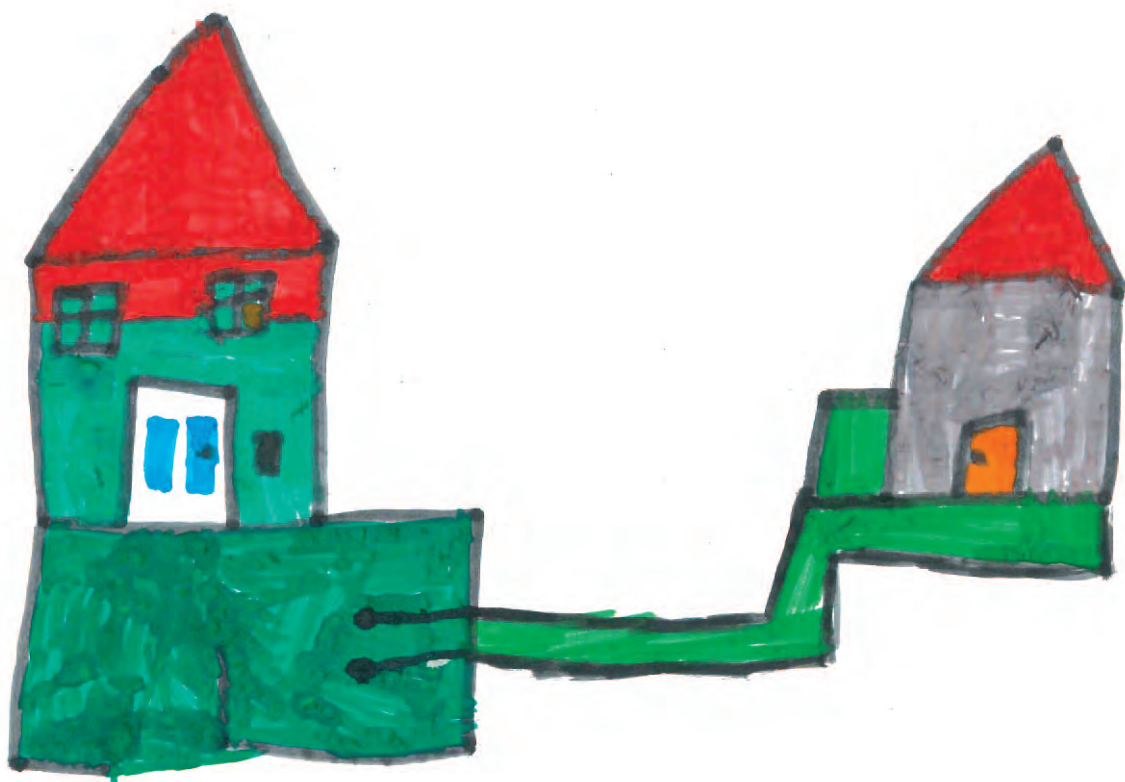
mogen we ook een speeltuin
in de buurt?

Interviewer 'Mogen we ook een speeltuin in de buurt? Waarom vind je dat zo belangrijk dat er een speeltuin in de buurt komt?'

Kind 'Uh nou, dat hebben wij nu in deze straat ook. Want daar is ook een school en daar is ook een schoolplein met speeltuin. En altijd als ik me een beetje verveel dan ga ik, nodig ik mijn vriendinnetjes uit om naar de speeltuin te gaan. Dus ik wil bij de wisselwoning.. Ja, anders kun je eigenlijk alleen maar op straat spelen, verder nergens.'

(Kind – 8 jaar)

Interviewer 'Wil je je huis tekenen?'

Kind 'Oude of nieuwe huis?'

Interviewer 'Je mag allebei tekenen, wat jij wil.'

Kind 'Ik doe het oude huis omdat ik wat gewend ben aan het oude huis.
Ja, dat is ons echte, echte huis.'

(Kind – 6 jaar)

Interviewer 'En is er ook een plek die je minder fijn vindt?'

Kind 'Uhm, de douche want daar moet ik douchen.

En daar moet ik tanden poetsen. Vind ik niet leuk, nee.'

(Kind – 10 jaar)

komt er ook meer

natuur!

gaat de
gaskraan
dicht?

'Komt er ook meer natuur? Gaat de gaskraan dicht?'

(Kind - 10 jaar)

Geachte Mr. Rutte,

In deze brief wil ik u iets vragen over de aardbevingen, want ik vind (het op zich wel) het boren naar gas op zich goed, maar kun je er ook iets in terug stoppen? Gaarne hoor ik uw (aan) antwoord.

Grasiet

'Geachte M. Rutte. In deze brief wil ik u iets vragen over aardbevingen. Want ik vind het op zich wel... Ik vind het boren naar gas op zich wel goed. Maar kun je er ook iets in terug stoppen? Gaarne hoor ik uw antwoord.'

(Kind - 11 jaar)

mama.

of we het kunnen regelen.

het. huis. terug kunnen halen

..... Liefs.

Kind 'Mama, of we kunnen regelen het huis terug kunnen halen.'

Interviewer 'En waarom wil je dat zo graag?'

Kind 'Omdat dat ons eigen huis is.'

(*Kind* – 6 jaar)

aan freek

komen er ooit nederland ook wilde dieren ?
worden aardbevingen minder ?

Interviewer 'Wat zou je Freek Vonk willen vragen?'

Kind 'Komen er ooit ook wilde dieren in Nederland? Die zijn daar wel in dierentuinen maar, ik bedoel, die ook gewoon loslopen.'

Interviewer 'Zou je ook iets anders willen met de aardbevingen?'

Kind 'Dat het minder wordt vooral omdat er dan ook steeds minder mensen zich zorgen gaan maken.'

(Kind - 10 jaar)

Interviewer 'En hoe vind je het om in dit huis te wonen?'

Kind 'Goed. Ik vind het leven leuk.'

(Kind – 10 jaar)

Interviewer 'Wie heeft die scheur gemaakt?'

Kind 'Nou ik weet het niet, misschien zit het er nog, maar ik denk het niet.
Volgens mij niet.'

Interviewer 'Wat vond je ervan dat de scheur er was?'

Kind 'Dat maakt mij niet uit.'

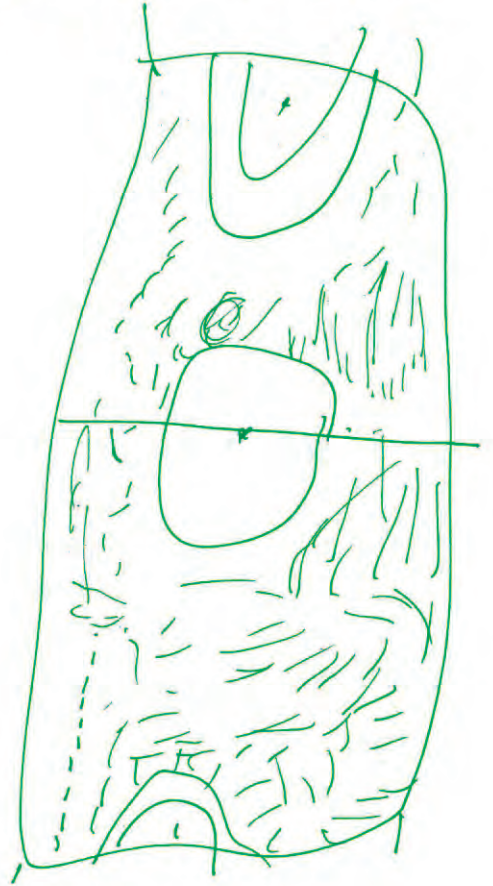
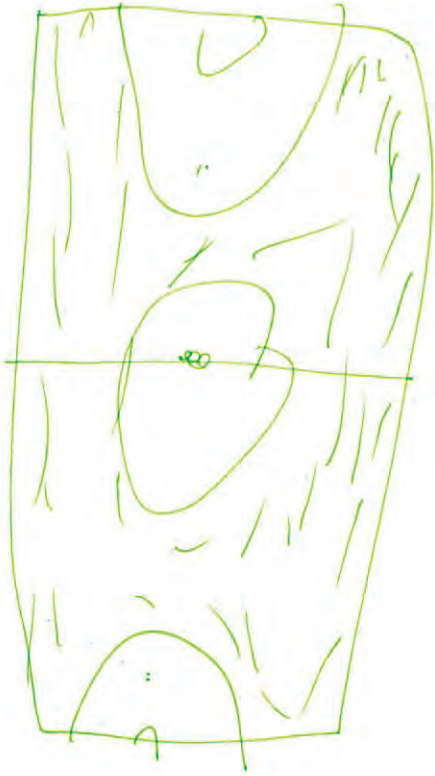
Interviewer 'En wat vond je ervan dat dat gemaakt was?'

Kind 'Nou dat maakt me ook niet echt uit.'

(Kind – 7 jaar)

enzo knol

‘Eigenlijk wil ik een voetbalveld tekenen. Eigenlijk gewoon voetbalveld.
Eigenlijk zou ik gewoon kunstgras willen dat is heel kort en dan voetbalt ook veel
lekkerder vind ik.’

(Kind – 10 jaar)

Beste Koning Willem-Alexander,
Jullie boren altijd in de grond.
Wij Groningers willen daar wat voor terug.
Ons idee was dat jullie alle huizen in Groningen
gratis aardbeving bestendig maken.

'Beste koning Willem Alexander, jullie boren altijd in de grond, wij Groningen willen daar wat voor terug. Wij willen dat jullie gratis alle huizen gaan verstevigen ofzo. En als we lang, hebben we niet zo heel veel last meer van aardbevingen. Zo. Jullie boren altijd in on, onze.... In onze In onze grond. Wij, Groningen, willen daar wat voor terug. Ons idee was dat jullie alle huizen in Groningen gratis aardbevingsbestendig maken.'
(Kind - 9 jaar)

Geachte Mark Rutte

Ik schrijf je omdat ik wil vragen of je iets wilt doen. * Stoppen met gas ~~pomp~~ pompen. Het milieu wordt er niet beter op. Het ijs van de noordpool en zuidpool smelt, ijsberen hebben minder land, Dieren sterven uit. Families zijn wanhopig, wat gebeurt er nu? "explodeert de aarde over een jaar. Wilt u stoppen met boren? Voor u nee zegt, denk aan de hopeloze kinderen en dieren... Als u nee zegt bent u geen goede president! Of bent u dat al? Denk na voor dat je deze vraag beantwoordt.

Einde van

'Geachte Mark Rutte, ik schrijf je omdat ik wil vragen of je iets wilt doen. Stoppen met gas pompen. Het milieu wordt er niet beter op. Het ijs van de Noordpool en de Zuidpool smelt, ijsberen hebben minder land, dieren sterven uit, families zijn wanhopig, wat gebeurt er nu? Explodeert de aarde over een jaar? Wilt u stoppen met boren? Voor u nee zegt, denk aan de hopeloze kinderen en dieren. Als u nee zegt bent u geen goede president. Of bent u dat al? Denk na voordat je deze vraag beantwoordt. Einde.'

(Kind - 11 jaar)

Beste overheid

Ik zou graag willen dat jullie meer geld in groningen staken.
Wij houden hier een fakkeltochten jullie boren!
Jullie hebben er baat bij maar wij zijn de pineut.
Groet

'Nou dat ze meer geld in Groningen staken, en dat wij hier een fakkeltocht lopen en dat zij gewoon verder boren. En niet naar de fakkeltocht omkijken, en dat zij er eigenlijk baat bij hebben dat er gas uit de grond wordt gehaald, maar dat wij eigenlijk de pineut ervan zijn.

(Kind - 10 jaar)

het is ben ik wil gras
dat de als paard levingsstaat
om dat het gas kunnen
malk stonen

Dat mijn huis ook gewoon voldoende bescherming krijgt. Zodat ik mij ook veilig kan voelen.

De NAM moet nadenken wat ze met mensen doen. Ze kunnen bedenken dat zij die schade maken. Waarom bouw je zoveel gas als je weet wat er gaat gebeuren.

De NAM moet nadenken wat ze doen met mensen hun leven

De huizen moeten versterkt worden. Het hele dorp moet in gedeeltes gedaan worden.

Dat ze kinderen erbij betrekken, de NAM moet vragen hoe de kinderen zich afvoelen. Kinderen denken er veel over na.

Mensen moeten zwiniger zijn, minder gas gebouwd. Gedeeltes bouwen 1 maand bouwen, 2 maanden niet.

‘Hoi, ik wil graag dat de aardbevingen stoppen omdat het gas boren moet stoppen.’

(Kind – 8 jaar)

‘Dat mijn huis ook gewoon voldoende bescherming krijgt en dat de NAM ook eens een keer moet nadenken bij mensen waar je het leven gewoon van kapot maakt, dat ze een keer om de tafel moeten gaan zitten, natuurlijk zijn er heel veel, maar dat je gewoon mensen en een paar keer, gewoon om de tafel gaat zitten en gewoon je verhaal kwijt kan. Dat de NAM na moet denken wat ze met mensen doen. Nou, ja, dat ze ook kunnen bedenken van ja ik maak, wij maken eigenlijk die schade. En ze weten ook dat mensen daar nu heel boos op aan het reageren zijn. Dus dan zou ik ook bedenken van waarom boor je nou zo veel gas dat dit moet gebeuren?’

Mmm, nou als, als ik en de mensen die ook recht hebben op veiligheid in Nederland, in Groningen dus, dat die ook gewoon versteviging krijgen en dat de NAM gewoon moet gaan nadenken wat ze doen en of ze het wel goed doen want ze denken zelf natuurlijk van wel.’

‘Mmm vaak gaan huurhuizen, mensen met huurwoningen, bijvoorbeeld mensen zoals ons worden eerst verstevigd en ik vind dat het hele dorp dat eigenlijk moet. Natuurlijk is dat een hele klus. Maar dat dat in gedeeltes moet gebeuren.’

‘Dat ze kinderen erbij betrekken. Uhm, ja, de mensen die er over gas, dus de NAM, die vragen om kinderen ook zoals jullie doen, hoe die zich erbij voelen. Want kinderen, die vatten toch ook dingen op, en die gaan er ook over nadenken. Dus voor kinderen is dat nog extra moeilijk, want kinderen denken er heel veel over na. Ik denk omdat kinderen eigenlijk gewoon willen weten wat er die dag gaat gebeuren. En als ze dat niet goed weten, dat ze een beetje in de stress raken en ze willen ook graag weten wat de gevolgen zijn.’

‘Ik vind dat de NAM per zoveel jaar gas moet boren. En ik vind dat mensen zuinig moeten zijn. Het is natuurlijk wel altijd nodig, maar je kan ook een gedeelte boren bijvoorbeeld je doet uhm één maand boor je, dan doe je twee maanden niet, één maand boor je. Dat, ik denk dat dat al wel wat helpt en dat mensen dan ook gaan bedenken van ja ik moet toch minder gaan gebruiken.’

(Kind – 11 jaar)

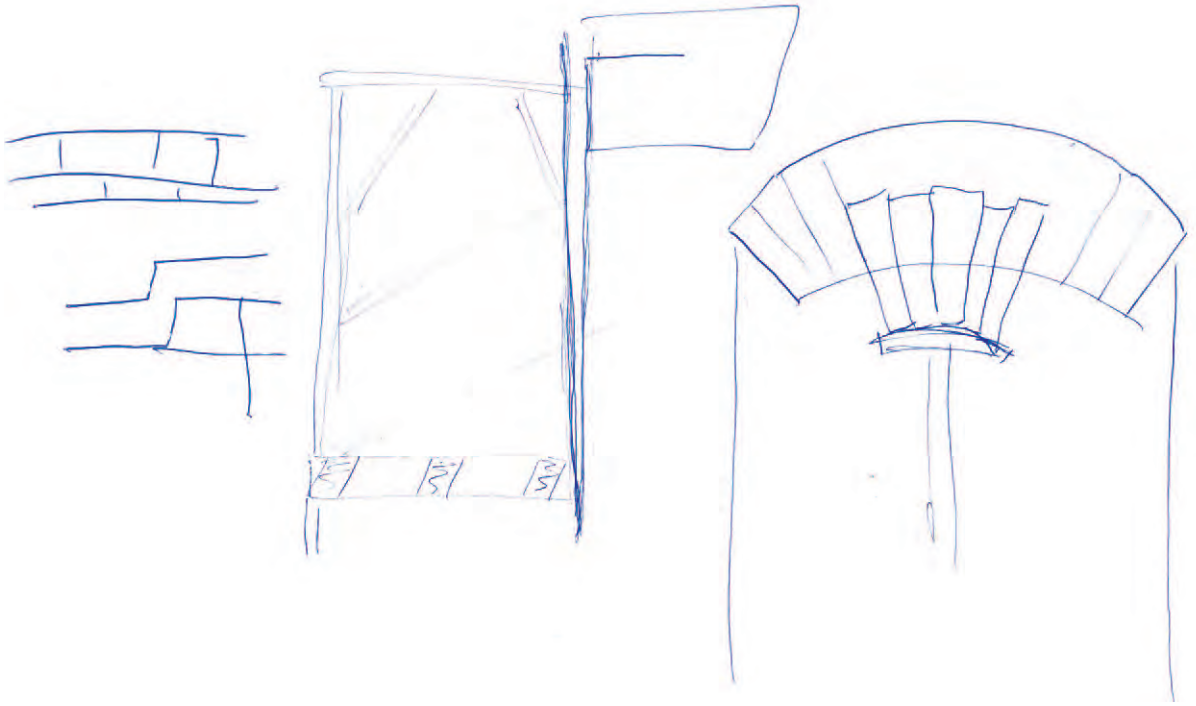
A hand-drawn illustration of a house with a gabled roof. The roof is supported by several vertical posts. Inside the house, there is a sign on a stand that says "TE KOOP". To the right of the sign is a doorway. The drawing is done in a simple, sketchy style with thick black lines on a white background.

Tekeningen van jongeren

‘Huisje, boompje, beestje. Er zit een scheur in het huis. Ook steunpalen erbij.’
(Jongere – 19 jaar)

‘Deze, dit was ongeveer, als je langs de huizen keek in onze straat, dan was deze rechte lijn was de normale gevel en onze gevel stond zo (midden). En dit was dan de overburen zeg maar, en de halve weg was steiger (links). En hier had je bijvoorbeeld de voordeur, dan had je zo'n hele mooie, het was een heel oud huis. dan had je zo'n heel mooi boogje van bakstenen en de middelste die zakte er gewoon tussenuit omdat dat gewoon helemaal... Dus dat moest dan hier gestut worden (rechts). En als dit er niet zat dan donderde alles gewoon naar beneden. En mijn bed bijvoorbeeld, dan had je het over veiligheid, mijn bed die stond hier. Dus als er een aardbeving was, en die steigers stonden er niet, en ik lag op bed, dan lag ik 's nachts op straat als die steigers er niet stonden. Dus voelde ik me veilig, ja, maar niet zonder die steigers.’

(Jongere – 18 jaar)

‘Nou dit is eigenlijk een beetje ons huis met scheuren erin. En alle pijltjes naar beneden omdat de grond aan het verzakken is en ons huis ook. En dat is wel te merken want we wonen aan een soort van sloot en dat gaat steeds verder naar beneden. Je merkt wel gewoon in ons huis dat het soms een beetje scheef staat.’

(Jongere – 14 jaar)

Normale Leven

‘Nou gewoon een huis en gewoon een school en de titel is gewoon ‘het normale leven’. Nou vooral veel kinderen denken dat, dat wij het zo anders hebben en slechter hebben. Maar dat is niet zo. Het is gewoon zoals het normale leven. Ja, wij groeien net zo op als alle andere kinderen. Misschien iets meer plat praten, maar daar blijft het bij.’

(Jongere – 13 jaar)

‘Nou ja ik heb dit getekend omdat nou ja, ik woon met mijn moeder en de rest van de familie in een rijtjeshuis en dat hele rijtje wordt nu verbouwd. En die moeten nu ook allemaal verhuizen. En een paar mensen zijn daardoor weggegaan omdat ze de verbouwing, het heeft überhaupt al drie vier jaar geduurd voordat ze überhaupt zijn gaan verbouwen.’

‘Er zijn heel veel problemen met het verbouwen en het verhuizen, dus best veel mensen zijn daarom weggegaan bij ons. En het is ook best lastig allemaal, want ze komen best veel afspraken niet na. En het is ook heel vervelend want uhm we zitten nu in een drukke periode en nu moeten we verhuizen om die scheuren en dat is best vervelend.’

(Jongere – 14 jaar)

een Boederij die is versterkt met palen tegen de Buiten en Binnen muur. Omdat die anders in elkaar ging storten.

'Ik heb opgeschreven boederij. Die is versterkt met palen tegen de binnen- en buitenmuren omdat die anders in elkaar ging storten. Mijn moeder heeft vroeger bij (organisatie) gezeten. En die is toen een rond het (dorp) en zo gaan kijken, over dus ook de aardbevingen. Toen is ze dus langs een boederij gegaan. Die is dus met heel veel palen vanaf de binnenkant en de buitenkant, is die versterkt omdat anders de muren en het plafond enzo in zouden storten door de aardbevingen.'

'En dat is mij heel erg bijgebleven omdat ik het heel erg heftig vond. Dat ik dacht, het was niet eens een boederij meer, het waren gewoon houten palen met een stuk muur ertussen.'

(Jongere - 14 jaar)

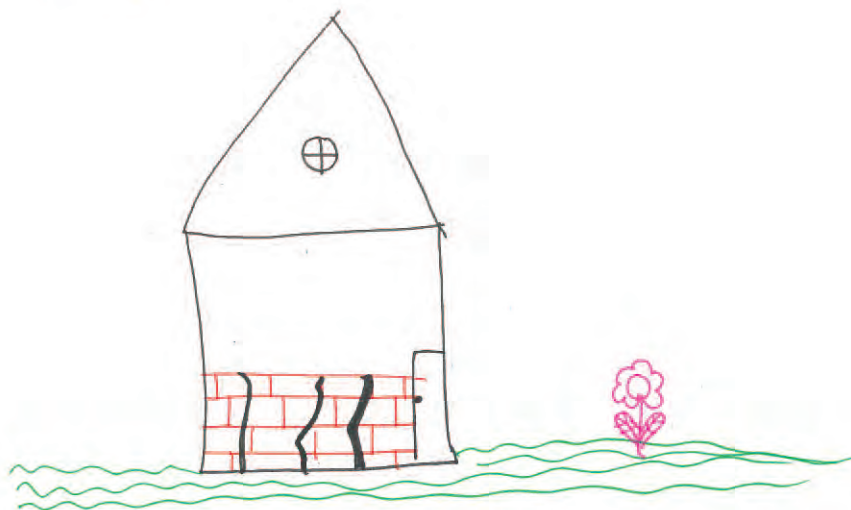

‘Hier staan twee huizen en dan staat er zo'n bord voor waar op staat dat je, als je aardbevingsschade hebt, kan je dat bellen. Voor hulp ofzo. En een poppetje die zo verschrikt kijkt naar een scheur in de muur. Niet dat ik dat doe.’

(Jongere – 12 jaar)

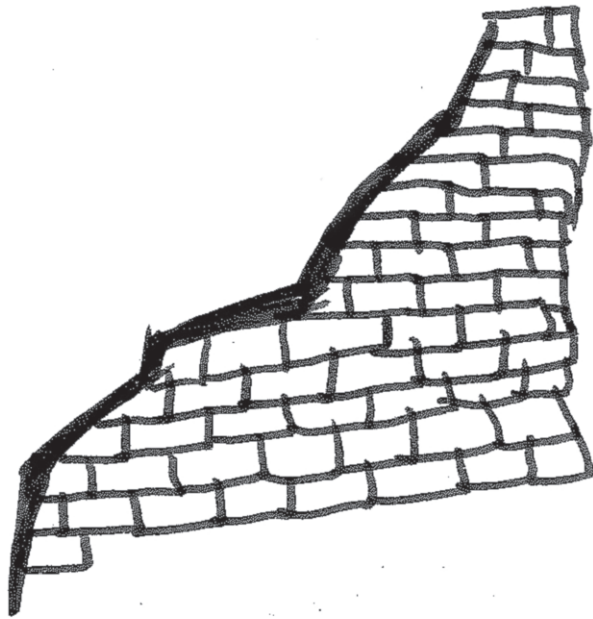
Mooi maar gebroken

‘Dit mooie huis is zeg maar heel mooi, in een mooi landschap enzo. Maar dan is ook wel te zien dat het huis kapot is. De omgeving ziet er heel mooi uit, maar het huis zelf is best wel een beetje kapot door de aardbevingen natuurlijk.’

‘En ik denk dat het ook wel een beetje de persoonlijkheid van de mensen is, die natuurlijk heel blij zijn dat ze wel in het gebied mogen wonen, maar dat ze vanbinnen toch wel denken van nou, het doet toch iets met me.’

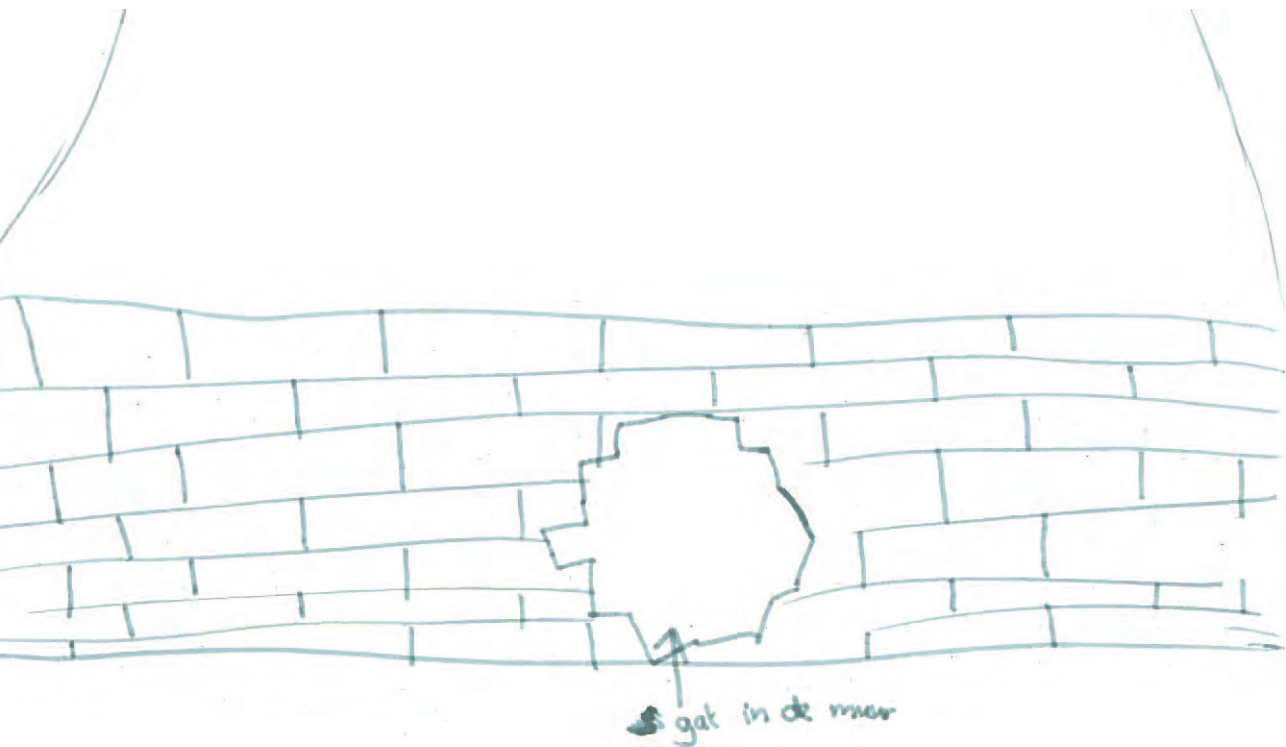
(Jongere – 16 jaar)

'Ik heb een halve muur getekend want ook, eerst woonden we midden in een stad, in een flat, en wij woonden helemaal bovenaan bij de flat. En het dak scheurde daar elke dag steeds meer. En daarom moesten we ook verhuizen. En waar we nu wonen hebben we alleen buiten vooral in de muur zie je soms wel wat scheuren en zo. Maar, wat meer naar achter in (dorp) daar heb je ook sommige huizen waar mensen uit moesten of zo.'

(Jongere – 12 jaar)

‘Bij ons zat er in de muur een keer een heel groot gat. En dat komt door de aardbeving want onze buurman die kwam bij ons en die zei dat er een heel groot gat in de muur zat. Mijn vader en moeder die lagen ook, die waren wakker. Maar ze wisten niet, ze hoorden wel rommelen, maar ze hadden niet door dat de muur, dat er een stuk uit de muur was gevallen.’

(Jongere – 12 jaar)

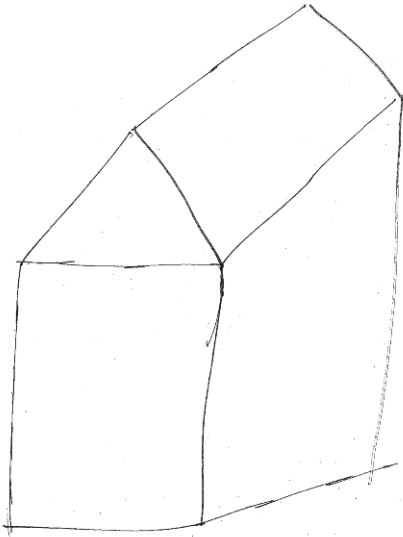
‘Nou ik heb dit getekend een beetje Mondriaan rood geel blauw. Nou dit grote huis hier daar woon ik dan daar zitten ook niet echt scheuren in. Ik kan ook niet echt uit eigen ervaring praten omdat dit ook niet heel veel invloed heeft op mijn leven eigenlijk. Maar je ziet wel gewoon andere huizen met schade en dan ook andere mensen die echt heel erg boos worden en protesten en zo.’

‘Ja verder kan ik niet heel veel vertellen denk ik.’

(Jongere – 16 jaar)

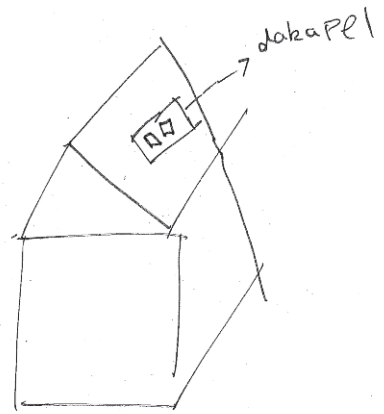
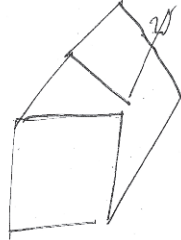
maart 2018

geen garage

June 2018

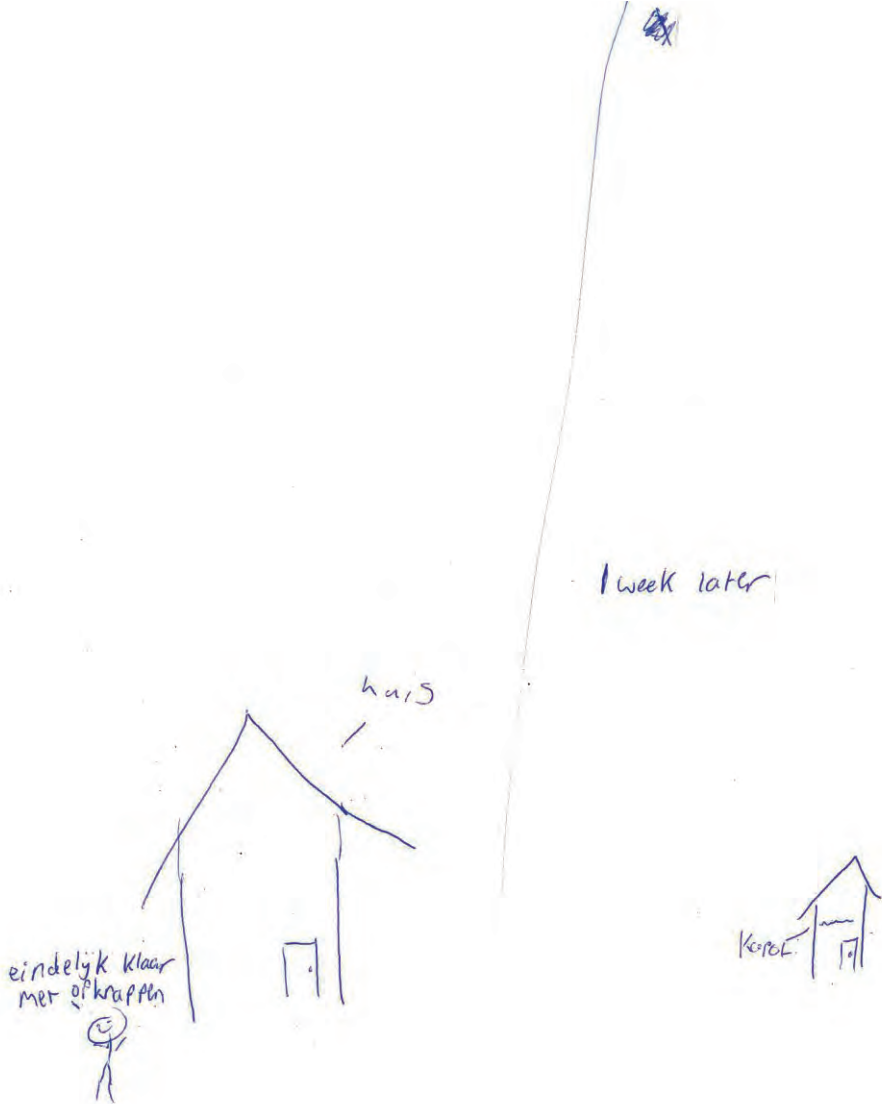
De Stoomvezsnelling

‘Omdat we hier dus wonen, moesten wij er een dakkapel op zetten, maar dat was eigenlijk de planning voor niet jaren later maar een tijdje later, maar dat moest dus omdat het anders extra geld ging kosten. Omdat het dan anders niet stevig genoeg is ofzo. En daarom moest de garage ineens heel snel gebouwd worden. Ik heb een hekel aan klussen, ik heb er echt een hekel aan.’

‘En toen moest opeens alles in een keer en dat ging eerst heel geleidelijk, gewoon rustig aan, we zijn ergens in de zomer wel klaar ofzo en toen moest dat ineens heel snel, want dit moest ook. En dan kan ik me niet concentreren want er is altijd iemand tot tien uur 's nachts te boren. Dat is dan pittig irritant.’

(Jongere – 14 jaar)

Jongere ‘Nou, uhm, ja ik heb dus zeg maar ook een huis getekend. En uhm, met iemand die heel blij is dat hij het huis eindelijk gerepareerd heeft. En één week later was dat stuk. Want bij ons in de, in de gang waren er scheuren en dat werd gerepareerd. En een week later waren er weer drie nieuwe scheuren.’

Interviewer ‘En hoe is dat voor jou, dat er scheuren in je huis zitten?’

Jongere ‘Ja, dat is eigenlijk wel normaal of zo. Ik ben er wel aan gewend.’

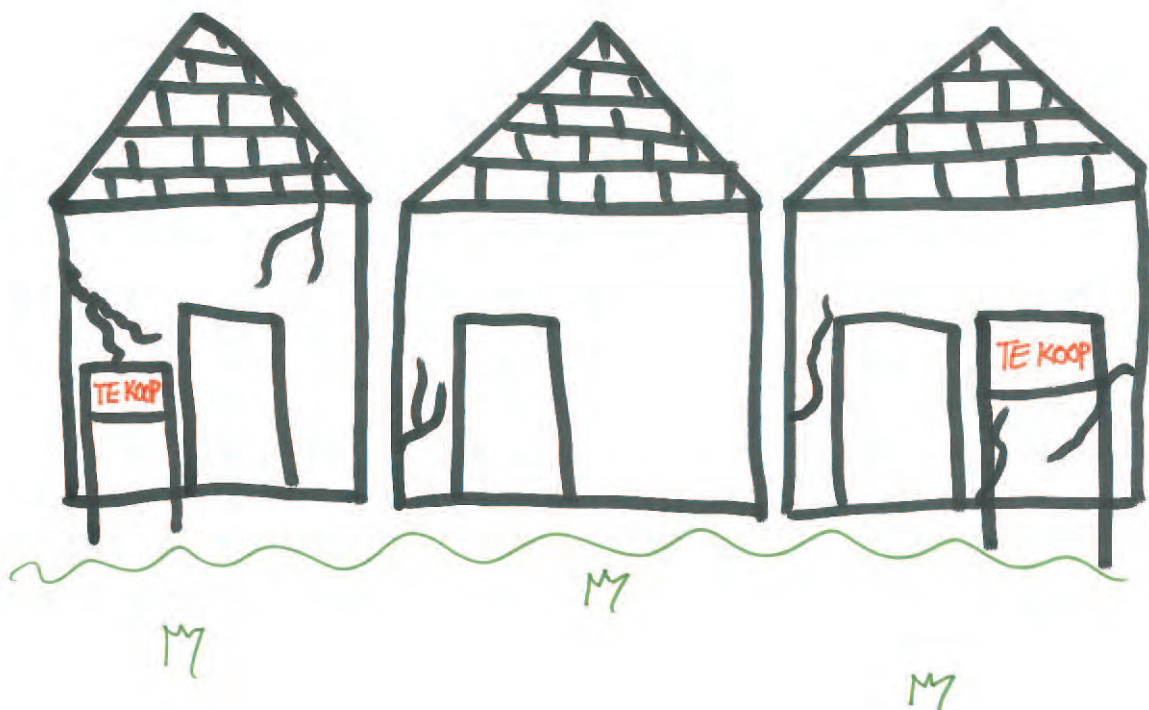
(Jongere – 14 jaar)

'Ja, ik heb een huis gemaakt, vol met aardbevingschade. Net zoals jullie zeiden, dan heb je ongedierte in je huis en dan krijg je, muizen en ratten die krijg je dan echt overal. Mijn oma heeft dat ook gehad dus.'

'Ja, en dat is een man die zegt, oh nee, hoe komt dit? En in één keer ziet hij die aardbevingschade en dat komt door de boor. En eigenlijk moest ik hieronder nog olie maken, maar dat lukte niet. Dit zijn van die huisjes waar je in moet wonen als ze je aardbeving-proof moeten maken. En daar komt ook weer rook uit en de dakpannen vallen eraf.'

(Jongere – 12 jaar)

‘Het zijn gewoon huizen met scheuren erin die te koop staan, want dat is in mijn dorp best wel veel zo. Gewoon mensen die dan weg willen en die hun huis dan te koop hebben staan. Alleen niemand wil hun huis kopen. Bij mij thuis, mijn huis staat niet te koop maar we hebben er wel over nagedacht om dat wel te doen omdat we wel graag willen verhuizen. Maar de kans dat ons huis verkocht wordt is best wel klein, en als die dan verkocht wordt dan krijgen we er veel te weinig van om een nieuw huis te kunnen kopen. Dus ja, dat is het eigenlijk.’

(Jongere – 15 jaar)

‘Nou ik heb dit getekend. Omdat wij zelf gewoon heel veel scheuren hebben en zo. Die wolk omdat het gewoon best wel somber is, dus ik dacht wel dat die erbij paste want iedereen uit mijn straat gaat weg en zo, en dat is jammer.’

(Jongere – 14 jaar)

'Ik heb echt een rampgebied gemaakt. Gebouwen instorten, gewoon mijn eigen school erbij. Een rode tent van het Rode Kruis. Allemaal kisten enzo, eten en drinken. Mensen in een tent.'

'Een helikopter die erboven vliegt. Op zoek naar mensen. Iemand die bijna valt van een gebouw. Bijvoorbeeld appartementencomplex, enzovoorts. Iemand van het Rode Kruis die langsloopt. Allemaal scheuren in de kerk.'

(Jongere – 16 jaar)

rijksuniversiteit
 groningen

Jonx

umcg

© 2019; Rijksuniversiteit Groningen. Auteursrechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking
of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de
Rijksuniversiteit Groningen.

STOP !
AARDBEVINGS

NEE